

Extended Abstract

A comparative study of repair in the Ahvazi dialect of Arabic and Persian conversations

Moslem Aleali¹

M.A. In general Linguistics, Yasouj University
moslemaleali@gmail.com

Mozhgan Hooshmand^{2*}

Assistant professor, Yasouj University
mhooshmand78@gmail.com

Reza Rezaei³

Assistant professor, Yasouj University
rezarezaei93@yahoo.com

Introduction

Conversation analysis is defined as the study of discourse in verbal interactions, namely conversations. Conversation occurs as verbal communication with the purpose of exchanging information and establishing interaction between participants. Minard (2013) believes that participants in any conversation play a shared and mutual role in correctly transferring meanings to each other. The parties involved in a conversation aim to properly fulfill their role in this participation and form a meaningful interaction; that is, the message should be correctly transmitted by the speaker and properly understood and interpreted by the listener.

Nevertheless, the occurrence of disruption and problems is characteristic of natural speech in everyday interactions (Schegloff, 1979). Since the transmission of concepts may be disrupted for any reason, repairs serve as solutions to overcome these disruptions and conduct meaningful and effective conversations.

Although Arabic and Persian languages stem from two different origins, due to the continuous relationship between Iranian and Arab peoples, they have had close interactions throughout history. This research examines repair strategies in the Ahvazi Arabic dialect compared to the Persian language. The authors have attempted to investigate various repair strategies in the data and answer the following questions:

1. How are conversations repaired in the Ahvazi Arabic dialect and Persian language?
2. What are the differences and similarities between these two languages in conversation repair?

Material & Method

The main objective of this research was to examine the types of repairs, repair strategies, and their usage preferences in conversations among Ahvazi Arabic dialect speakers and Persian

* Corresponding Author

language speakers. Additionally, the authors sought to identify similarities and differences in the data

The present research is a descriptive-analytical study conducted by comparing repairs in conversations of 50 Arabic-speaking individuals with Ahvazi dialect and 50 Persian language speakers. The research data were collected through field methods. The statistical population includes residents of Ahvaz aged 20 to 50 years, who were selected through convenience sampling.

As with other descriptive studies, the researcher serves as the primary instrument. The second instrument used in this research was a data form employed by the researcher to record data based on Schegloff's (2013) ten-fold model of repair strategies. An audio recording was used to collect data. In total, 283 minutes of everyday conversation in Persian and 240 minutes of conversation in Arabic were recorded. After this stage, the identification of phrases containing repair, both lexical and non-lexical, was performed. In response to research questions, statistical analysis of the data was conducted in the form of examining the frequency of phrases containing repair elements as well as the percentage of occurrence and usage of various strategies.

Results & Discussion

In this research, first, based on the model of Schegloff et al. (1977), various types of repairs were considered according to the position and the person initiating and executing the repair. Then, based on Schegloff (2013), lexical strategies were identified and extracted.

Out of a total of 280 repairs observed in the Persian data, participants used self-initiated self-repair more than other types of repair. It was observed that Persian-speaking participants used nine repair strategies in their conversations. It was also observed that repairs primarily begin with speech interruption and pause. This means that non-lexical initiators play the largest role in initiating self-repair. The findings indicate that the most commonly used repair in this study is replacing. The frequency of this repair was observed 44 times out of a total of 214 repairs (20.6%). The next two strategies, in terms of frequency of use, are searching and recycling, respectively. searching with 36 occurrences (16.8%) and recycling with a frequency of 29 (13.5%) were the third and fourth most used strategies for Persian speakers. Deleting and inserting were used 25 (11.6%) and 23 (10.8%) times respectively and were observed in subsequent rankings. A total of 18 repairs (8.5%) were performed using paranthesizing. The two strategies of reformatting and reordering were used by participants with frequencies of 16 (7.5%) and 13 (6%). The findings showed that the least frequent repair strategy relates to the sequence-jumping strategy, which was used only 10 times, accounting for 4.7%.

Similar to Persian speakers, Arabic-speaking participants also used the self-initiated self-repair strategy more than other strategies, and non-lexical initiators have the highest usage for initiating self-repair. Findings from examining Arabic speakers' conversations indicate a high frequency of the replacing strategy. This strategy accounted for 54 repairs out of a total of 234 repairs with a frequency of 23%. The next two strategies, in terms of frequency of use, are searching and recycling, respectively. searching with 43 occurrences (18.4%) and recycling

with a frequency of 37 (15.8%) are the third and fourth most used strategies. deleting and inserting were used 32 (13.7%) and 25 (10.7%) times respectively. A total of 18 (8.5%) repairs using parenthesizing were observed in this study. Examination of the data extracted from Arabic-speaking participants showed that the least frequent repair strategy relates to sequence-jumping. This strategy was used 20 times, comprising 8.6%. The strategies of reformatting, reordering, and aborting were not observed.

Conclusion

Data analysis showed that both groups of participants used self-initiated self-repair more than other types of repair. Schegloff et al. (1977: 369) confirmed the importance and preference for self-initiated self-repair with their opinion. Hayashi (1981: 148) introduces self-repair as a quality control tool. Self-initiated self-repair is considered the most efficient type of repair.

After that, we observed greater use of self-repair that is initiated by the addressee. Based on Schegloff et al. (1977), this observation is not far-fetched, as it indicates a preference for repair to be performed by the speaker themselves and is an opportunity that the listener provides to the speaker for repair. Additionally, in the data from both languages, frequent use of speech interruption and pause as non-lexical initiators was observed. This result is consistent with the findings of other studies in the field of repair.

One of the similarities in the use of repair in conversations of both languages is the high frequency of replacing, a finding that is also seen in other studies. Another similarity, in line with other studies, is the absence of the aborting strategy and the low frequency of sequence-jumping, although analysis of the current research data indicates differences in the use of strategies. Researchers such as Fox et al. (2010) believe that while the general principles of repair are universal, its details can differ between languages. Therefore, it can be claimed that the interactive role of repair shows that participants sometimes use repair for interactive and extralinguistic purposes in conversations. Also, the conditions governing conversations and the nature of relationships between individuals affect the creation of repairs and the use of particular types. Cultural differences can also be considered involved in repair.

Keywords: Comparative Analysis, Repair Strategies, Arabic Language, Ahvazi Dialect, Persian

References

- Al-Harabsheh, A. M. A. (2015). "A Conversation analysis of self-initiated repair structure in Jordanian spoken Arabic". *Discourse Studies*, 17 (4), 397-414
- Alharbi, J. M. (2023). "Linguistic features self-repair strategies of Arab speakers of English language". *Technium Social Sciences Journal*, 46, 342-354.
- Amini, H., Nemati, M., Sharifi, Sh. (2014). Different kind of self-repairs and their status in alternations of Persian daily conversations. *Research in Persian Language and Literature*, 12 (32), 167-183. [In Persian]
- Atkinson, M., & Heritage, J. (1984). *Structures of Social Action*. Cambridge: Cambridge University Press.

- Belgrimet, S. (2020). "A conversation analysis of repair strategies in communication breakdowns: a case study of Algerian bilingual students". *International Journal of English Literature and Social Sciences*, 5(2), 459-468.
- Berg, T. (1986). 'The aftermath of error occurrence: psycholinguistic evidence of cut-offs'. *Language & Communication*, 6 (3), 195-213.
- Betti, M. J., & Mahdi, M. A. (2020). "Conversation analysis of repair trouble sources, inadequacy and positions in the Iraqi University viva discussions in English". *International Linguistics Research*, 3(4), 69-93.
- Blackmer, E. R. & Mitton, J. L. (1991). "Theories of monitoring and the timing of repairs in spontaneous speech". *Cognition*, 39 (3), 173-194.
- Bredart, S. (1991). "Word interruption in self-repairing". *Journal of Psycholinguistic Research*. 20, 123-138.
- Chafe, W. L. (1980). 'Some reasons for hesitating'. In: H. W. Dechert & M. Raupach (Ed.), *Temporal Variables in Speech: Studies in Honor of Frieda Goldman-Eisler* (pp. 169-180). New York: De Gruyter Mouton. <https://doi.org/10.1515/9783110816570.169>.
- Colman, M., & Healey, P. (2011). "The distribution of repair in dialogue". *Proceedings of the Annual Meeting of the Cognitive Science Society*, 33. 1563-1568.
- Drew, P. (1981). "Adults' corrections of children's mistakes". In J.M. Atkinson & J. Heritage (eds.), *Adult-child Conversation*. Cambridge: Cambridge University Press. pp. 152-164.
- Drew, P. (1997). "Open class repair initiators in response to sequential source of troubles in conversation". *Journal of pragmatics*, 28: 133-148.
- Eysenck, M. W., & Keane, M. T. (2005). *Cognitive Psychology: A Student's Handbook*. New York: Psychology Press.
- Fox, B. A. & Jaspersen, R. (1995). "A syntactic exploration of repair in English conversation". In: Davis, P. (Ed.), *Descriptive and Theoretical Modes in the Alternative Linguistics*. (pp. 77-134). John Benjamin's, Amsterdam,
- Fox, B., Wouk, F., Hayashi, M., Fincke, S., Tao, L., Sorjonen, M. L., Laakso, M., & Hernandez, W. F. (2009). "A cross linguistic investigation of the site of initiation in same-turn self-repair. In: Sidnell, J. (Ed.), *Conversation Analysis: Comparative Perspectives*. (pp. 60-103). Cambridge: Cambridge University Press.
- Fox, B. A., Maschler, Y., & Uhmman, S. (2010). "A cross-linguistic study of self-repair: Evidence from English, German, and Hebrew". *Journal of Pragmatics*. 42(9), 2487-2505.
- Fox, B. A., Wouk, F., Fincke, S., Flores, W. Hernandez, W. F., Hayashi, M., Laakso, M., Maschler, Y., Mehrabi, A., Sorjonen, M. L., Uhmman, S., & Yang, H. J. (2017). "Morphological self-repair: self-repair within the word". *Studies of Language*, 41 (3), 638-659.
- Grice, H. P. (1975). "Logic and Conversation". In: P. Cole, & J. L. Morgan. (Ed.) *Syntax and Semantics*, Vol. 3, *Speech Acts*. (pp. 41-58). New York: Academic Press.
- Goodwin, C. (1987). "Forgetfulness as an interactive resource". *Social Psychology Quarterly*, 50: 2, 115-130.
- Haddadian, G., & Mahmoodi-Bakhtiari, B. (2018). "Conversational repairs in Persian dramatic discourse: Akbar Radi's Pellekân (The Steps)". *Persian Literary Studies Journal*. 7(11), 65-82.
- Hayashi, M. (1994). "A comparative study of self-repair in English and Japanese conversation". In: Akatsuka, N. (Ed.), *Japanese/Korean Linguistics IV*. (pp. 77-93). CSLI: Stanford,
- Hayashi, M., Raymond, G., & Sidnell, J. (2013). "Conversational repair and human understanding: an introduction". In: Hayashi, M., Raymond, G., Sidnell, J. (Eds.), *Conversational Repair and Human Understanding* (No. 30). (pp. 41-70). Cambridge University Press, Cambridge,
- Hieke, A. E. (1981) "A content-processing view of hesitation phenomena". *Language and Speech*, 24, 147-160.
- Hutchby, I., & R. Wooffitt (1998) *Conversation nalysis: Principles, Practices and Applications*. Cambridge: Policy Press.

- Jefferson, G. (2004). "Glossary of transcript symbols with an introduction". In: G. H. Lerner (Ed.) *Conversation Analysis: Studies from the First Generation* (pp. 13-23). Philadelphia: John Benjamins.
- Kazemi, A. (2020). "Same-turn self-repairs in Farsi conversation: On their initiation and framing". *Journal of Pragmatics*, 170, 4-19.
- Kitzinger, C. (2012). "Sequence Organization". In: J. Sidnell and T. Stivers (Eds.) *The Handbook of Conversation Analysis* (pp. 191-209). United Kingdom: Wiley-Blackwell.
- Kormos, J. (1999). "Monitoring and self-repair in L2". *Language Learning*, 49 (2), 302-342.
- Laakso, M., Sorjonen, M. L. (2010). "Cut-off or particle-devices for initiating self-repair in conversation". *Pragmatics*, 42 (4), 1151-1172.
- Levelt, W. J. M. (1983). "Monitoring and self-repair in speech". *Cognition*, 14, 41-104.
- Liddicoat, A. J. (2007a). *An Introduction to Conversation Analysis*. London: Continuum.
- MacHoul, A. W. (1990). 'The organization of repair in classroom talk'. *Language in Society*, 19: 3, 349-377.
- Maclay, H., & Osgood, C. E. (1959). 'Hesitation phenomena in spontaneous English speech'. *Word*, 15, 19-44.
- Moghadamkia, R., Heidarpour, P. (2011). A study of repair organization in Persian television interviews. *Journal of Researches in Linguistics*, 3(1), 101-114. [In Persian]
- Karkkainen, E., Sorjonen, M. L., & Helasvuo, M. L. (2007). "Discourse structure". In: Shopen, T. (Ed.), *Language Typology and Syntactic Description*, second ed. (pp. 301-3710). Cambridge University Press, Cambridge.
- Maynard, D. W. (2013). "Everyone and no one to turn to: Intellectual roots and contexts for conversation analysis." In: J. Sidnell and T. Stivers (eds.) *The handbook of conversation analysis*, (pp.11-31). United Kingdom: Wiley-Blackwell.
- Németh, Z. (2012). "Recycling and replacement self-repairs in spontaneous Hungarian conversations". In *Proceedings of the First Central European Conference in Linguistics for postgraduate Students*, pp. 211-224.
- Postma, A. (2000). "Detection of errors during speech production: A review of speechmonitoring models". *Cognition*, 77, 97-131.
- Quan, L., & Weisser, M. (2015). "A study of self-repair operation in conversation by Chinese English learners". *System*, 49, 39-49.
- Radi, A. (1989). *Pellekan (The Steps)*. Tehran: Niyayesh. [In Persian]
- Rieger, C. L. (2003). "Repetitions as self-repair strategies in English and German conversations". *Journal of Pragmatics*, 35(1), 47-69.
- Saputri, D. Y. (2015). *A Conversational Analysis of Repair in Ellen Degeneres Show Season 11*. Thesis: Yogyakarta State university.
- Schegloff, E. A. (1979). "The relevance of repair to syntax-for conversation". In T. Givon (Ed.) *Syntax and Semantics, Vol. 12, Discourse and Syntax* (pp. 261-286). New York: Academic Press.
- Schegloff, E. A. (1984). "On some gestures relation to talk". In: Atkinson, J., Heritage, J. (Eds.), *Structures of Social Action*. (pp. 266-297). Cambridge: Cambridge University Press.
- Schegloff, E. A. (2000) "Overlapping talk and the organization of turn-taking for conversation". *Language in society*, 29(1), 1-63.
- Schegloff, E. A. (2007). *Sequence organization in interaction: A primer in conversation analysis (Vol. 1)*. Cambridge: Cambridge university press.
- Schegloff, E. A. (2013). "Ten operations in self-initiated 'same-turn repair'". In, M. Hayashi, G. Raymond, & J. Sidnell (Eds). *Conversational repair and human understanding* (pp. 41-70). Cambridge: Cambridge University Press.
- Schegloff, E. A., Jefferson, G., & Sacks, H. (1977) 'The preference for selfcorrection in the organization of repair in conversation'. *Language*, 53 (2), 361-382.
- Sidnell, J. (2007). "Comparative studies in conversation analysis". *Annual Review of Anthropology*, 36, 229-244.

- Sidnell, J. (2009). "Comparative perspectives in conversation analysis". In: Sidnell, J. (Ed.), *Conversation Analysis: Comparative Perspectives*. (pp. 3-27). Cambridge University Press, Cambridge.
- Tahernasab, S. G. ; , Hooshmand, M. and Zarifi, A. (2024). Study of repair in the telephone and face to face conversations in Lori language (Kohgiluyeh dialect) and Persian language. *Comparative Linguistic Research*, 13(26), 133-154.
- Tang, C. (2011). "Self-repair devices in classroom monologue discourse". *Concentric: Study of Linguistics*, 37 (1), 93-120.
- Wouk, F. (2005). "The syntax of repair in Indonesian". *Discourse Studies*, 7 (2), 237-258.
- Zhang, W. (1998). *Repair in Chinese Conversation*. Doctoral dissertation: University of Hong Kong.

زبان‌شناسی و گویش‌های ایرانی

سال ۹، شماره ۲، پیاپی ۱۵ (پاییز و زمستان ۱۴۰۳) شماره صفحات: ۲۴۱ - ۲۶۲

بررسی تطبیقی ترمیم در مکالمات گویش اهواری زبان عربی و زبان فارسی

مسلم آل علی^۱، مژگان هوشمند^{۲*}، رضا رضایی^۳

۱. کارشناس ارشد زبان‌شناسی همگانی، گروه زبان انگلیسی دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه یاسوج، ایران.

۲. استادیار زبان‌شناسی، گروه زبان انگلیسی دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه یاسوج، ایران.

۳. استادیار زبان‌شناسی، گروه زبان انگلیسی دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه یاسوج، ایران.

چکیده

واژه‌های کلیدی:

نقش تعاملی ترمیم در مکالمات از دیرباز مورد توجه مکالمه‌کاوان بوده است. هدف این پژوهش مطالعه انواع ترمیم و راهبردهای آن در مکالمات گویش اهواری زبان عربی و زبان فارسی است. جامعه آماری پژوهش شامل ۱۰۰ شرکت‌کننده (۵۰ گویشور اهواری و ۵۰ فارسی‌زبان) است که از افراد ۲۰ تا ۵۰ ساله ساکن اهواز و با روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شده‌اند. پس از ضبط مکالمات روزمره شرکت‌کنندگان، داده‌ها آوانگاری شده و با توجه به الگوی پژوهش موارد ترمیم در آنها شناسایی شدند. یافته‌های حاصل از ۲۸۳ دقیقه مکالمه زبان فارسی و ۲۴۰ دقیقه مکالمه زبان عربی نشان از بسامد زیاد کاربرد خودترمیمی-خودآغاز در مکالمات هر دو گروه دارد. همچنین، مشاهده شد شرکت‌کنندگان هر دو زبان برای شروع ترمیم خود عمدتاً از آغازگر غیرواژگانی در قالب انقطاع گفتار استفاده کرده‌اند. به‌علاوه، یافته‌ها نشان داد عرب‌زبانان هفت راهبرد جایگزینی، جستجو، بازیابی، حذف، درج، پرانتزسازی و پرش توالی را در مکالمات استفاده کردند، در حالی‌که فارسی‌زبانان نه راهبرد جایگزینی، جستجو، بازیابی، حذف، درج، پرانتزسازی، قالب‌بندی مجدد، مرتب‌سازی مجدد و پرش توالی را به‌کار برده‌اند. در هر دو زبان راهبردهای جایگزینی، بازیابی و جستجو با فراوانی بالا و راهبرد پرش توالی کمترین کاربرد را داشته است. یافته‌های پژوهش حاضر به این امر صحنه می‌گذارد که اصول کلی ترمیم جهانی هستند، اما در زبان‌های مختلف مشاهده تفاوت در جزئیات آن دور از انتظار نیست.

مکالمه‌کاوی

راهبردهای ترمیم

زبان عربی

گویش اهواری

زبان فارسی

تاریخچه مقاله:

دریافت: ۹ آبان‌ماه ۱۴۰۳

پذیرش: ۱۵ اسفندماه ۱۴۰۳

* آدرس ایمیل نویسنده مسئول: mhooshmand78@gmail.com

۱. مقدمه

فرض بنیادین مکالمه‌کاوان در مطالعه گفتار طبیعی آن است که تعامل کلامی نظامی سازمان‌یافته دارد (اتکینسون و هریتیج^۱، ۱۹۸۴). لیدیکوت^۲ (۲۰۰۷) مکالمه‌کاوی^۳ را مطالعه گفتمان در تعاملات کلامی یعنی مکالمه می‌داند. مکالمه، ارتباط کلامی

^۱ M. Atkinson & J. Heritage

^۲ A. J. Liddicoat

^۳ Conversation Analysis

با هدف تبادل اطلاعات و برقراری تعامل بین مشارکین رخ می‌دهد. مینارد^۱ (۲۰۱۳) معتقد است مشارکین در هر مکالمه نقشی مشترک و متقابل در انتقال درست معانی با یکدیگر ایفا می‌کنند. هدف طرفین مکالمه این است که نقش خود را در این مشارکت به درستی ایفا کرده و تعاملی معنادار شکل دهند؛ یعنی، پیام به درستی توسط گوینده منتقل شود و به درستی توسط شنونده درک و تعبیر گردد.

با این وجود، وقوع اختلال و اشکال از ویژگی‌های گفتار طبیعی در تعاملات روزمره است (شگلاف^۲، ۱۹۷۹). از آنجا که انتقال مفاهیم ممکن است به هر دلیلی دچار اختلال گردد، در این شرایط ترمیم‌ها به عنوان راه‌حل عبور از این اختلالات و انجام مکالمه‌ای معنادار و مؤثر به کار می‌روند. در غیر این صورت، مشکلاتی در درک بین‌فردی و بالطبع در تعامل رخ می‌دهد. در واقع، به این علت که وقوع اختلال در گفت‌وگو ممکن است منجر به مختل شدن فرایند انتقال مفاهیم و نیز دریافت آنها گردد، شرکت‌کنندگان به منظور رسیدن به اهداف ارتباطی مکالمه از ترمیم استفاده می‌کنند. (لیدیکوت، ۲۰۰۷). بنابراین، می‌توان گفت ترمیم‌ها بیانگر تلاش مشترک طرفین گفت‌وگو برای مدیریت احتمال وقوع هر اختلالی‌اند (سیدنل^۳، ۲۰۰۹).

ترمیم راهکاری است برای حل مشکلاتی که مکرراً در گفتار، شنیدار و درک مکالمه رخ می‌دهد. ترمیم‌ها عنصری قطعی در همه زبان‌ها بوده و به شکلی نظام‌مند به نوبت^۴های گفتار در مکالمات مرتبط هستند (شگلاف و همکاران، ۱۹۷۷) و در زبان‌های مختلف به شیوه‌های متفاوت سازماندهی می‌شوند (فاکس و همکاران، ۲۰۱۰).

با آن‌که زبان عربی و فارسی از دو اصل متفاوت ریشه گرفته‌اند (آرلاتو^۵، ۱۳۸۴)، به دلیل ارتباط مستمر دو قوم ایرانی و عرب با یکدیگر، در طول تاریخ تعامل تنگاتنگی داشته‌اند. در این راستا، نظر به اینکه تحقیقات علمی چندانی بر روی مکالمات گویش اهوازی زبان عربی انجام نشده، در این پژوهش به بررسی ترمیم در این گویش در مقایسه با زبان فارسی پرداخته شده است. نگارندگان کوشیده‌اند انواع راهبردهای ترمیم در داده‌ها را بررسی و به این پرسش‌ها پاسخ دهند.

۱. مکالمات در زبان عربی گویش اهوازی و فارسی چگونه ترمیم می‌شوند؟

۲. تفاوت‌ها و شباهت‌های این دو زبان در امر ترمیم مکالمات چگونه است؟

۲. پیشینه پژوهش

شگلاف و همکاران (۱۹۷۷) با نگاهی تازه به ترمیم، آن را به شیوه‌ای نظام‌یافته مورد بررسی قرار دادند و با تمرکز بر سازمان ترمیم در مکالمه، نظامی برای بررسی پدیده‌های مرتبط با ترمیم مهیا کردند (هیاشی و همکاران^۶، ۲۰۱۳). ایشان برای اولین بار حوه ترمیم را در زبان انگلیسی-آمریکایی بررسی کردند. یافته‌های آنها نشان داد که ترمیم پدیده‌ای قابل توجه در انواع مکالمات است و برای مواجهه با مسائل معمول در گفت‌وگوها و حل و فصل آنها سازمانی نظام‌مند دارد (شگلاف، ۲۰۰۰).

^۱ . D. W. Maynard

^۲ . E. A. Schegloff

^۳ . J. Sidnell

^۴ . turns

^۵ . A. Arlotto

^۶ . M. Hayashi, G. Raymond & J. Sidnell

اثر شگلایف و همکاران (۱۹۷۷) این حوزه را به‌طور خاص مورد توجه پژوهشگران قرار داد (کاظمی، ۲۰۲۰). پژوهش‌هایی که عمدتاً بر پایه اثر ایشان شکل گرفت (بلکمر و میتون^۱، ۱۹۹۱؛ لولت^۲، ۱۹۸۳؛ شگلایف، ۱۹۸۴؛ سیدنل، ۲۰۰۷) ماهیت ترمیم را در رابطه با الگوهای آوایی و واژ- نحوی مد نظر قرار داده و نشان دادند چگونه گوینده با تکیه بر ابزارهای زبانی ترمیم را انجام می‌دهد (فاکس و همکاران، ۲۰۱۷).

پژوهش‌های بعدی، توجه تحلیلی خود را به زبان‌های غیر از انگلیسی سوق دادند و در این مسیر آثار تطبیقی بین‌زبانی خلق شد (فاکس و همکاران، ۲۰۰۹، هیا شی، ۱۹۹۴؛ ووک^۳، ۲۰۰۵؛ کارکینن و همکاران^۴، ۲۰۰۷؛ نمث^۵، ۲۰۱۲). یافته‌های این پژوهش‌ها حاکی از تنوع‌های بین‌زبانی در خصوص ترمیم بود که بخشی از آن به ابزارهای زبانی متفاوت در دسترس کاربران زبان‌های مختلف نسبت داده شده است (فاکس و همکاران، ۲۰۱۷). بر اساس کاظمی (۲۰۲۰) پژوهش‌های بین‌زبانی مکالمه جنبه‌های مختلف ترمیم را هدف قرار داده و عمده آنها به ساختار نحوی ترمیم می‌پردازند (فاکس و یسپرسن، ۱۹۹۵؛ ووک، ۲۰۰۵؛ رایجر، ۲۰۰۳).

همچنین، پژوهش‌ها درباره ترمیم نشان می‌دهد که گویندگان ممکن است از ترمیم برای اهداف تعاملی نیز استفاده کنند. مثلاً، خودترمیمی می‌تواند برای تعریف موقعیت و نشان دادن هویت گوینده به‌کار رود و یا حاکی از شک و تردید باشد (گودوین^۶، ۱۹۸۷). معلمان به منظور نیل به مقاصد آموزشی خود (مک‌هول^۷، ۱۹۹۰) و بزرگسالان برای تصحیح خطاهای کودکان (درو، ۱۹۸۱) دگرترمیمی را به‌کار می‌برند. شگلایف و همکاران (۱۹۷۷: ۳۸۱) بر این باورند که در گفتار بین والدین و کودکان، دگرترمیمی نه صرفاً با هدف تصحیح خطا، بلکه ابزاری برای اجتماعی شدن است.

ظاهرنسب و همکاران (۱۴۰۲) با استفاده از دسته‌بندی شگلایف (۲۰۱۳) در بررسی ترمیم در مکالمات تلفنی و رودرو در گویش لری کهگیلویه‌ای به این نتیجه رسیدند که خودترمیمی خودآغاز بیشترین بسامد را به خود اختصاص داده و شرکت‌کنندگان همه راهبردهای ترمیم را استفاده کرده‌اند. همچنین یافته‌ها حاکی از کاربرد بیشتر آغازگرهای غیر واژگانی نسبت به واژگانی و کاربرد بیشتر ترمیم در مکالمات تلفنی نسبت به رودرو بود.

غیر از این مقاله، عمده پژوهش‌هایی که در حوزه ترمیم در زبان فارسی و عربی انجام شده بر انواع ترمیم (شگلایف و همکاران، ۱۹۷۷) متمرکز شده‌اند. به عنوان مثال، حدادیان و محمودی (۲۰۱۸) نیز پژوهشی با هدف بررسی و تحلیل ترمیم‌های گفتاری در گفتمان‌های نمایشی داستانی فارسی انجام دادند. ایشان چارچوب نظری شگلایف و همکاران (۱۹۷۷) بر روی نمای‌شنامه رادی (۱۳۶۸) با عنوان «پلکان» اعمال کردند. یافته‌ها نشان می‌دهد شخصیت‌های نمایش «پلکان» عمدتاً به انجام ترمیم خودآغاز می‌پردازند. در این مطالعه از میان ۴۹ مورد ترمیم، خودترمیمی خودآغاز با ۳۶ مورد و دگرترمیمی دگرآغاز با یک مورد، به ترتیب بیشترین و کمترین ترمیم را به خود اختصاص دادند. همچنین، شباهت‌های زیادی در استفاده از ترمیم

^۱ . E. R. Blackmer & M. A. Mitton

^۲ . W. J. M. Levelt

^۳ . F. Wouk

^۴ . E. Karkkainen, M. L. Sorjonen & M. L. Helasvuo

^۵ . Z. Németh

^۶ . C. Goodwin

^۷ . A. W. MacHoul

بین نمایشنامه «پلکان» و محاورات روزمره وجود داشت و خودترمیمی نسبت به دیگر حالت‌ها به طرز مشهودتری در نمایشنامه به کار رفته است.

همچنین امینی و همکاران (۱۳۹۳)، انواع ترمیم‌ها و جایگاه آنها در توالی نوبت‌ها در گفت‌وگوهای روزمره زبان فارسی و نیز بسامد وقوع انواع ترمیم و آغازگرهای واژگانی و غیر واژگانی را بررسی کرده‌اند. یافته‌ها نشان می‌دهد که ترمیم‌ها و جایگاه انواع ترمیم در گفت‌وگوهای روزمره زبان فارسی با نتایج شگلایف و همکاران (۱۹۷۷) در مورد زبان انگلیسی مطابقت دارد. همچنین مشخص گردید خودترمیمی خودآغاز نسبت به سایر انواع ترمیم در مکالمات فارسی‌زبانان بیشتر به کار رفته است.

مقدم‌کیا و حیدری‌پور (۱۳۹۰) ترمیم‌های گفتاری و جایگاه آن‌ها در توالی نوبت‌ها در گفت‌وگوهای تلویزیونی زبان فارسی را بررسی و نشان داده‌اند که کاربرد خودترمیمی خودآغاز نسبت به انواع دیگر ترمیم بیشتر به کار رفته است. همچنین کاربرد آغازگرهای غیرواژگانی نسبت به آغازگرهای واژگانی نیز ارجحیت دارند.

تاکنون مطالعه‌ای در خصوص ترمیم در گویش اهوازی زبان عربی انجام نشده است. هر چند، در سال‌های اخیر شاهد پژوهش‌هایی در این زمینه در سایر گونه‌های زبان عربی بوده‌ایم که از جمله می‌توان به مطالعه مشخصه‌های زبانی راهبردهای خودترمیمی در مکالمات انگلیسی عرب‌زبانان (الحربی، ۲۰۲۳)، بخش حاوی مشکل و جایگاه ترمیم در مباحثات به زبان انگلیسی دانشجویان عراقی (بتی و مهدی^۱، ۲۰۲۰)، بررسی راهبردهای ترمیم در دانشجویان دوزبانه الجزایری (بلگریمت^۲، ۲۰۲۰) و مطالعه ساختار خودترمیمی در عربی اردنی (الحراشه^۳، ۲۰۱۵) اشاره کرد. یافته‌های الحربی (۲۰۲۳) حاکی از بسامد بالای راهبرد تکرار در داده‌ها بود. همچنین، مشاهده شد خودترمیمی حین گفتار با ویژگی‌های آوایی، پرکننده‌های کلامی و وجود عبارت اصلاح شده پس از منبع اشکال مشخص می‌شود. بلگریمت (۲۰۲۰) نشان داد دوزبانه‌های الجزایری نه راهبرد متفاوت برای اصلاح گفتار به کار می‌برند که بسته به هدف گوینده و نوع اختلال ارتباطی رخ داده، کارکردهای متفاوتی دارند. یافته‌های الحراشه (۲۰۱۵) نیز بیانگر کاربرد ده راهبرد خودترمیمی در مکالمات گویشوران اردنی بود.

۳. چارچوب نظری پژوهش

مکالمه‌کاوی که همواره مورد توجه پژوهشگران حوزه‌هایی مانند کاربردشناسی، تحلیل گفتمان یا زبان‌شناسی اجتماعی بوده، در جامعه‌شناسی آمریکایی با سخنرانی‌های هاروی سکس و همکارانش - گیل جفرسون و امانوئل شگلایف - در دهه ۱۹۶۰ آغاز شد (لیدی‌کوت، ۲۰۰۷). این حوزه که در ابتدا تحت تأثیر جامعه‌شناسی شکل گرفته بود، از آن زمان، به عنوان یک بین‌رشته‌ای توسعه یافته و با زمینه‌هایی مانند انسان‌شناسی، روان‌شناسی، ارتباطات و علوم شناختی ارتباط می‌یابد (هوی و کندریک^۴، ۲۰۱۸). مکالمه‌کاوی علمی است که به مطالعه و تحلیل سازوکارهای حاکم بر مکالمات می‌پردازد و هدف آن درک چگونگی ایجاد انسجام و نیل به اهداف در این نوع از گفتمان است. لیدی‌کوت (۲۰۰۷) مکالمه‌کاوی را مطالعه گفتمان در تعاملات می‌داند. به نظر وی دامنه مورد بررسی در مکالمه‌کاوی شامل بررسی نظم و سازمان‌دهی تعاملات اجتماعی است. در همین راستا، مینارد

^۱ . M. J. Betti & M. A. Mahdi

^۲ . S. Belgrimet

^۳ . A. M. A. Al-Harashsheh

^۴ . E. M. Hoey & K. H. Kendrick

(۲۰۱۳) مکالمه‌کاوی را تلاشی جهانی معرفی می‌کند که بر تحلیل تعاملات و درک اجتماعی تمرکز دارد. این حوزه با دقت به جنبه‌های مختلف تعاملات روزمره می‌نگرند، از جمله نظام نوبت‌گیری^۱، توالی نوبت‌ها^۲، جفت‌های مجاور^۳، سازمان ترجیح‌ها^۴ و همچنین جنبه‌های مربوط به ترمیم^۵ و اصلاح خطاهای گفتاری.

ترمیم، به عنوان یک پدیده رایج در مکالمات تمامی زبان‌ها، نشان‌دهنده تعهد و مسئولیت مشترک طرفین در انتقال درست مفاهیم و مقاصد به یکدیگر است. در شرایطی که این انتقال دچار اختلال می‌شود، ترمیم به عنوان یک راه‌حل برای بازگرداندن گفت‌وگو به مسیری معنادار و سازنده به کار می‌رود. به عبارت دیگر، ترمیم در واقع به عنوان ابزاری برای مدیریت چالش‌ها و خطاها در یک گفت‌وگو به شمار می‌آید. ترمیم به عنوان عملی متقابل در گفت‌وگو تعریف شده که شامل شناسایی، بازسازی و اصلاح گفتار به منظور شفاف‌سازی و تسهیل درک و تعامل مشارکین است. شگلاف و همکاران (۱۹۷۷) بر این باورند که چون زبان و سیله‌ای برای زندگی افراد واقعی، با علائق واقعی در دنیای واقعی است، توجه به سازوکارهای مدیریت مشکل در مکالمه، نه تنها از بعد نظری، بلکه از جنبه سازماندهی اجتماعی نیز مورد اهمیت است.

مطالعه ترمیم بر بررسی منبع اشکال^۶ تمرکز دارد (جفرسون، ۲۰۱۷: ۱۳۲). ترمیم ممکن است به دو جنبه متفاوت در مکالمه اشاره داشته باشد: (۱) خطاهای ظاهری در نوبت‌گیری؛ مانند هم‌پوشانی، (۲) اصلاح آنچه گفته شده است. به باور شگلاف و همکاران (۱۹۷۷: ۳۶۳) نظام ترمیم الزاماً به تصحیح خطای رخ داده در گفت‌وگو مرتبط نیست. آنها تأکید می‌کنند که «وقوع خطا همیشه به ترمیم منجر نمی‌شود و ترمیم همیشه برای تصحیح خطا به کار نمی‌رود، بلکه گاهی ممکن است گوینده برای بیان بهتر منظور خود حتی سازه‌ای خوش‌ساخت و بی‌نقص را تغییر داده و سازه‌ای دیگر را جایگزین آن کند.» یادآوری این نکته نیز حائز اهمیت است که در نظام ترمیم، عوامل متعددی چون انتخاب نادرست واژه، لغزش‌های زبانی، خطای شنیداری و برداشت نادرست نیز مورد توجه قرار می‌گیرد. این موارد نه تنها بر کیفیت مکالمه تأثیر می‌گذارند، بلکه نیاز به مداخله ترمیمی را نیز رقم می‌زنند (هاجپی و ووفیت^۷، ۱۹۸۸). در واقع، می‌توان گفت گوینده ضرورتاً طرحی خاص را از ابتدای مکالمه مد نظر نداشته و به شیوه‌ای عمل می‌کند که بتواند تعامل سازنده‌ای با مخاطب ایجاد کند.

در خصوص تفاوت ترمیم با تصحیح خطا، شگلاف و همکاران (۱۹۷۷) عقیده دارند در اصلاح خطا یک اشتباه با یک صورت صحیح زبانی جایگزین می‌شود، اما ترمیم به حوزه گسترده‌تری از تصحیح اشاره دارد؛ به باور ایشان از ترمیم برای اصلاح مواردی که سلیس و روان نیستند استفاده می‌شود. بنابراین، بر اساس نظرات شگلاف و همکاران (۱۹۷۷)، و فاکس و یسپرسن^۸ (۱۹۹۵) به منظور انجام ترمیم جستجو برای یافتن واژه‌ای مناسب، مکث، واژه‌ها، کلمات شبه واژگانی، تغییرات واژگانی سریع، آغازهای اشتباه و تکرارهای آنی مورد استفاده قرار می‌گیرد. در این راستا، شافه^۹ (۱۹۸۰: ۱۷۰) عقیده دارد گفتار غیرسلیس نه تنها اهداف تعاملی افراد را مخدوش نمی‌سازد، بلکه مکث‌ها، تکرارها، آغازهای اشتباه، و غیره اقداماتی برای دستیابی

^۱ . turn taking

^۲ . sequence of turns

^۳ . adjacency pairs

^۴ . overlap

^۵ . repair

^۶ . trouble source

^۷ . I. Hutchby & R. Wooffitt

^۸ . Jaspersen

^۹ . W. A. Chafe

به اهداف ارتباطی مؤثرتر هستند. مشارکین در هر تعامل کلامی ممکن است با وقوع مکرر ناهنجاری‌هایی مانند نشانه‌های تردید، اشتباهات دستوری، معنایی و یا آوایی، کاربرد واژه نامناسب، عدم دسترسی به یک واژه، شنیده نشدن، درک نادرست توسط مخاطب، یا سایر اختلالات گفتاری مواجه شوند (مکتیر^۱ و همکاران، ۲۰۱۶: ۴۲). در چنین شرایطی گوینده فرصت دارد اشکالی را در گفته خود ترمیم کند. بنابراین، ترمیم جایگزین گفتار تولید شده قبلی می‌گردد. چنانچه ترمیم توسط گوینده صورت نگیرد، شنونده در جایگاه ارتباطی خود، ترمیم را آغاز یا اجرا می‌کند (شگلایف و همکاران، ۱۹۷۷).

۳-۱. انواع ترمیم

پژوهش‌گران تاکنون دسته‌بندی‌های کمابیش مشابهی از ترمیم ارائه داده‌اند. لولت (۱۹۸۳) ترمیم را به سه جزء تفکیک می‌کند:

۱. تولید اول: بخشی که شامل قسمت مشکل‌دار است (یعنی قسمت قابل ترمیم).
۲. مرحله ترمیم: شامل مکثی کوتاه یا بلند است که می‌تواند به نوعی فضایی را بین دو عمل گفتاری ایجاد کند.
۳. بخش ترمیم شده: نتیجه نهایی ترمیم و اصلاحی که به درستی انجام شده است.

این ساختار به ما کمک می‌کند تا درک بهتری از چگونگی مدیریت و کنترل مکالمات داشته باشیم و به بررسی مؤثرتر تعاملات انسانی بپردازیم. در این راستا، توجه به فرایندهای ترمیم می‌تواند به بهبود کیفیت ارتباطات و فهم عمیق‌تری از سازوکارهای گفتاری منجر شود.

طبق نظر رایجر^۲ (۲۰۰۳: ۴۸) ترمیم شامل سه مؤلفه است: جزء قابل ترمیم، شروع ترمیم و جزء ترمیم شده. شروع ترمیم با انقطاع از ادامه گفت‌وگو مشخص می‌شود (شگلایف، ۲۰۰۰). جزء ترمیم شده الزاماً شنیداری نیست، بلکه ممکن است از شروع ترمیم و جزء قابل ترمیم دریافت شود. به نظر شگلایف (۲۰۰۰) انقطاع می‌تواند شامل یک برش، یک پرکننده متن یا ترکیبی از این دو باشد و در نهایت گوینده ویژگی ساختاری متن اصلی را به ترمیم منتقل می‌کند. این‌گونه بین متن اصلی و متن جدید، نوعی انسجام نظام‌مند ایجاد می‌شود.

۳-۲. نوبت‌گیری و ترمیم

ترمیم یکی از فرایندهای مهم در گفتار به شمار می‌رود که نقش کلیدی در حفظ پیوستگی و شفافیت ارتباطات کلامی ایفا می‌کند. هر یک از سه بخش ترمیم، که پیشتر به آنها اشاره شد، در موقعیت‌ها و نوبت‌های مختلفی قرار می‌گیرند و این بستگی به نوع نیاز گفتاری و تعامل بین گوینده و مخاطب دارد. اولین نوبت که عنصر قابل ترمیم در آن واقع شده اولین جایگاه در نظر گرفته می‌شود. سایر نوبت‌ها و جایگاه‌ها در رابطه با آن تعیین می‌شوند. جدول (۱) تقسیم‌بندی شگلایف و همکاران (۱۹۷۷: ۳۶۶-۳۶۷) نوبت‌ها و جایگاه‌ها را نشان می‌دهد.

^۱ . M. McTear, Z. Callejas & D. Griol

^۲ . C. L. Rieger

جدول ۱.

جایگاه و نوبت انواع ترمیم با توجه به نوع آغاز و اجرای آنها

نوبت	جایگاه	نوع آغاز ترمیم	نوع اجرای ترمیم
همان	اولین، دومین	خود	خود
بعدی	سومین	دیگری	دیگری
سومین	چهارمین	خود	خود / دیگری

بر این اساس، شخصی که ترمیم را آغاز می‌کند (خود و یا دیگری) و شخصی که آن را اجرا می‌کند (خود و یا دیگری) ملاک عمده در تقسیم‌بندی ترمیم در نظر گرفته شده و چهار نوع ترمیم به شرح زیر معرفی شد (شگلاف و همکاران، ۱۹۷۷: ۲۶۳-۲۶۲).

الف. خودترمیمی خودآغاز

در این نوع ترمیم، گوینده خود جزء قابل ترمیم را تشخیص داده و ترمیم را آغاز و اجرا می‌کند. این عمل عمدتاً با نقش‌نامه‌های آغازگر و یا تغییرات آوایی یا واژی - نحوی همراه است. خودترمیمی خودآغاز در همان نوبت، معمول‌ترین نوع ترمیم است که که در آن جزء قابل ترمیم و جزء ترمیم شده در همان نوبت رخ داده و ترمیم توسط آغازگر یعنی خود گوینده انجام می‌شود (رایجر، ۲۰۰۳: ۴۸).

به نظر فاکس و همکاران (۲۰۱۰: ۶۰) نیز از طریق این فرایند گوینده یک پاره‌گفت را قطع می‌کند. جزء قابل ترمیم را حذف کرده، یا از نو طرح می‌کند و یا دوباره آن پاره‌گفت را تولید می‌کند. شگلاف (۲۰۱۳) معمول‌ترین مکان شروع ترمیم را پس از شروع یک سازه، یعنی پس از تولید اولین صدای یک واژه یا پیش از تولید آخرین صدای آن می‌داند.

ب. خودترمیمی دگرآغاز

در خودترمیمی دگرآغاز، مخاطب قادر به تشخیص عنصر نیازمند ترمیم است و آن را آغاز می‌کند، اما اجرای آن بر عهده گوینده است. این نوع ترمیم در مواقعی رخ می‌دهد که گوینده به دلایلی آغاز ترمیم را به عهده مخاطب می‌گذارد، یا متوجه بخش قابل ترمیم نشده است (شگلاف و همکاران، ۱۹۷۷).

ج. دگرترمیمی خودآغاز

این ترمیم زمانی ظاهر می‌شود که گوینده به دلایلی مایل نیست به‌طور مستقیم از زبان خود استفاده کند و مخاطب انجام ترمیم را به‌عهده می‌گیرد.

د. دگرترمیمی دگرآغاز

در دگرترمیمی، مخاطب خود شروع به تشخیص و اجرای ترمیم می‌کند و این امر می‌تواند ناشی از ناآگاهی گوینده از مشکل یا فرض او بر جزئی بودن مشکل باشد.

به نظر شگلاف و همکاران (۱۹۷۷: ۳۶۷-۳۶۸) خودآغاز و دگرآغاز با استفاده از فنون آغازگری مشخصی اجرا می‌شوند که دو گروه عناصر واژگانی و غیرواژگانی را در برمی‌گیرند. همچنین در ترمیم دگرآغاز معمولاً از برخی ابزارهای سازنده نوبت برای آغاز ترمیم استفاده می‌شود

۱. آغازگرهای واژگانی: واژه‌ها و عباراتی نظیر «منظورم اینه که»، «چه جوری بگم»، «یعنی»، «منظورت اینه که» ..

۲. آغازگرهای غیرواژگانی: عناصر غیرکلامی مانند مکث، سرفه، کشش صدا، صاف کردن گلو و...

۳-۳. راهبردهای ترمیم

در ترمیم، طرفین مکالمه از راهبرد یا فرایند خاصی برای شروع و انجام ترمیم استفاده می‌کنند؛ به آنها راهبردهای ترمیم گفته می‌شود. تحقیقات متعدد در حوزه ترمیم به تحلیل و بررسی انواع راهبردهای ترمیم مختلف پرداخته‌اند که شامل تکرار، جایگزینی، تأیید، درخواست‌های شفاف‌سازی و بررسی درک مخاطب است. شگلاف و همکاران، ۱۹۷۷؛ شگلاف، ۲۰۰۰؛ درو^۱، ۱۹۹۷. ژانگ^۲ (۱۹۹۸) چهار راهبرد و تانگ^۳ (۲۰۱۱) شش راهبرد برای ترمیم معرفی کردند. شگلاف (۲۰۱۳)، که مبنای پژوهش حاضر است، ده راهبرد ترمیم واژگانی را پیشنهاد کرده که شامل جایگزینی^۴، بازیابی^۵، جستجو^۶، درج^۷، پرانتزسازی^۸، حذف^۹، لغو^{۱۰}، قالب‌بندی مجدد^{۱۱}، مرتب‌سازی مجدد^{۱۲} و پرش توالی^{۱۳} هستند.

الف) جایگزینی

در این راهبرد گوینده بخش قابل ترمیم، کل عبارت یا فقط بخشی از مطلب را جایگزین می‌کند (شگلاف ۲۰۱۳).
Erma: Did he- did you hear what he said told Lisa, that they were considered the cutest couple in the class.

ارما: آیا اون - آیا شنیدی چی گفت به لیزا، که اونا بامزه‌ترین زوج کلاس حساب می‌شدند؟ (کیتزینگر، ۲۰۱۲)

- بهش گفتم نه (.) گفتم ابداً این کار رو بکنم.

ب) درج

شگلاف (۲۰۱۳) به مفهوم درج به عنوان حفظ عبارت اصلی و عدم حذف یا جایگزینی اشاره دارد که در آن گوینده، یک عنصر جدید به کلام اضافه می‌کند.

Rit : My husband- my husband is now petrifi- completely petrified.

ریت: شوهرم - شوهرم الان کاملاً خشکش زده - کاملاً خشکش زده. (شگلاف، ۲۰۱۳)

- می‌بینی علی چی (.) علی چه حرفای بی معنی داره می‌زنه به خانمش.

پ) حذف

¹ . P. Drew
² . W. Zhang
³ . C. Tang
⁴ . Replacing
⁵ . Recycling
⁶ . Searching
⁷ . Inserting
⁸ . Paranthesizing
⁹ . Deleting
¹⁰ . Aborting
¹¹ . Reformatting
¹² . Reordering
¹³ . Sequence Jumping

حذف به فرایند ترمیمی اطلاق می‌شود که در آن گوینده تصمیم می‌گیرد برخی یا تمام عناصر موجود در عبارت را حذف کرده و سپس به تولید مطلب خود ادامه دهد.

Bee: Go and try there. Because I als - I tried Barnes and Nobles and, they did not have anything.

بی: برو اونجا رو امتحان کن. چون منم- من بارنز اند نوبل رو امتحان کردم و، هیچی نداشتند. (شگلاف، ۲۰۱۳)

- خوب اون هنوز (.) اون نمی‌دونه تو کلاس چی شده.

ت) جستجو

جستجو زمانی به کار می‌رود که گوینده نیاز به تولید عبارتی دقیق دارد، مانند نام‌های خاص که جایگزینی آسان ندارند، مانند اسم افراد یا مکان‌ها.

Stan: Bullocks? You mean that one right umm, tch! Right by the umm, what is the Plaza? Theater.

Joy: Uhhhu.

استن: بولاکس؟ منظورت اونه همون... آمم، چ! همون کنار آمم، پلاسای چیه؟ تئاتر.

جوی: اوهوم. (کیتزینگر، ۲۰۱۲)

- می‌دونی اگر یه (..) **ویجت** نصب کنی میشه رو صفحه آب و هوا رو ببینی.

ث) پرانتزسازی

از دیگر راهبردهای ترمیم می‌توان به پرانتز سازی اشاره کرد که در آن برخلاف درج که فقط یک واژه به کلام اضافه می‌شود، یک جمله افزوده می‌گردد.

Shelley: He wants me, I- I dont know if I told you this, he wants us to come out to his house and do like spend a whole day putting everything together cause we dont get the shit done while were at work.

شلی: اون از من می‌خواد، من- نمیدونم بهت گفتم/ینو، از ما می‌خواد بیایم خورش و مثلاً یه روز کامل رو صرف جمع کردن

همه چیز کنیم چون سر کار وقت نمی‌کنیم اون کوفتی رو انجام بدیم. (کیتزینگر، ۲۰۱۲)

- مدام داره این‌ور اون‌ور میره (.) یعنی خونه آشنا و فامیل می‌شینه و اون رو تخریب می‌کنه.

ج) لغو

لغو نیز نوعی دیگر از ترمیم است که در آن گوینده صحبت خود را متوقف کرده و آن را نیمه‌کاره رها می‌کند.

Mark: She's just that girl that, uh, I met her through uhm, I met her in Westwood. I caught that .

مارک: ون فقط اون دختریه که، ا، من از طریقِ امم، تو وست‌وود باهاش آشنا شدم. گیرش انداختم. (شگلاف، ۲۰۰۷)

- تو فکر می‌کنی سیما خبر داشت که (.) دختر عجیبیه.

چ) پرش توالی

در پرش توالی، گوینده به صورت ناگهانی صحبت خود را رها کرده، جمله یا عبارت جدید کاملاً متفاوت و بی‌ارتباط با گفته قبلی را تولید می‌کند.

Frieda: You know what were gonna- in fact Im- she- I havent seen her since I spoke to you but I'm going to talk to- what are you making?

فریدا: میدونی قراره چی کار کنیم- در واقع من- اون- از وقتی باهات حرف زدم ندیدمش ولی میرم که با- چی داری درست میکنی؟ (شگلاف، ۲۰۱۳)

- ولی من قلباً (.) تو منابعی که استاد معرفی کرده بود رو پیدا کردی؟

ح) بازیابی

در بازیابی، که به آن تکرار هم گفته می‌شود، گوینده بخشی از گفته‌های قبلی را دوباره بیان می‌کند و این ممکن است بدون تغییر باشد یا با افزودن یا حذف همراه باشد.

Kathy: I don't think they grow a, I don't think they- grow a culture to do a biopsy.

کیتی: فکر نمی‌کنم اونا کشت، فکر نمی‌کنم اونا- یه کشت درست کنن که بیوپسی انجام بدن. (شگلاف، ۲۰۱۳)
- به خودش مربوطه (.) به خودش مربوطه بخواد چه تصمیمی بگیره.

خ) قالب‌بندی مجدد

در قالب‌بندی مجدد هم، گوینده ممکن است ساختار بیان را تغییر دهد، مثلاً با تبدیل یک جمله خبری به یک جمله سؤالی، یا تغییر جمله سؤالی سازه‌ای به پرسش بله/ خیر.

Ava: W- When's your uh, whe- you have one day only have one course, huh?

اوا: کی- کی آه، کی- یه روز فقط یه درس داری، آره؟ (شگلاف، ۲۰۱۳)
- برگ اولش پاره شده (.) اولش رو پاره کرده.

د) مرتب‌سازی مجدد

در این راهبرد گوینده پس از تولید خطا و توجه به این موضوع که ترتیب عبارات آن‌طور که باید باشد نیست، سعی در مرتب‌سازی کلمات و ساختار می‌کند.

Bea: Ah hah, and you never just- you just never saw such devotion in your life

به‌آ: آها، و تو هرگز اینطور- هرگز چنین ارادتی رو تو زندگیت ندیدی. (شگلاف ۲۰۱۳)

- می‌دونی چیا پشت‌سرش میگن؟ (.) پشت‌سرش چیا میگن؟

این گونه ترمیم‌ها به‌طور کلی به تعاملات کلامی کمک می‌کنند تا فهم بهتری از مقاصد و پیام‌ها ایجاد شود و ارتباطات مؤثرتری برقرار گردد.

۳-۴. روش پژوهش

پژوهش حاضر مطالعه‌ای توصیفی-تحلیلی است و که با مقایسه ترمیم در مکالمات ۵۰ گویشور عرب‌زبان گویش اهوازی و ۵۰ گویشور زبان فارسی انجام شده است. داده‌های پژوهش به روش میدانی جمع‌آوری شده‌اند. جامعه آماری این پژوهش که به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شده‌اند شامل افراد ساکن اهواز در رده سنی ۲۰ تا ۵۰ سال است. این رده سنی، طیف

متنوعی از تجربیات زبانی و اجتماعی را در بر گرفته و نیز با توجه به ثبات نسبی زبانی در این رده که بخش قابل توجهی از جمعیت فعال جامعه را تشکیل می‌دهد، امکان بررسی دقیق‌تری از الگوهای ترمیم فراهم می‌شود.

همچون دیگر مطالعات توصیفی، پژوهش‌گر به عنوان ابزار اصلی به حساب می‌آید. ابزار دوم مورد استفاده در این پژوهش، یک فرم داده‌ها است که توسط پژوهش‌گر برای ثبت داده‌گان بر اساس الگوی ده‌گانه راهبردهای ترمیم شگلاف (۲۰۱۳) به کار رفته است. به منظور گردآوری داده‌ها از ضبط صوت استفاده شده است. در مجموع ۲۸۳ دقیقه مکالمه روزمره به زبان فارسی و ۲۴۰ دقیقه مکالمه به زبان عربی ضبط شدند. چون ضبط صدای افراد بدون کسب اجازه از آنان از نظر اخلاقی درست نیست، از قبل شرکت‌کنندگان را در مورد ضرورت ضبط مکالمات برای پژوهش و نیز حذف فایل‌ها پس از انجام کار مطلع کرده و با کسب اجازه از ایشان داده‌ها جمع‌آوری شدند. پس از این مرحله، تشخیص عبارات دارای ترمیم اعم از واژگانی و غیرواژگانی انجام شد. در ادامه، این عبارات جهت مشخص‌سازی نوع راهبردهای صورت گرفته به فرم داده‌گان منتقل شدند. در پاسخ به پرسش‌های پژوهش، بررسی آماری داده‌ها در قالب بررسی فراوانی عبارات دارای عنصر ترمیم و همچنین درصد وقوع و کاربرد انواع راهبردها انجام شد. لازم به ذکر است برای مکالمه‌نگاری داده‌ها با توجه به الگوی جفرسون (۲۰۰۴) از (.) برای مکث استفاده شده و زیر عباراتی که در آنها ترمیم انجام گرفته، خط کشیده شد.

۴. تحلیل داده‌ها

در این بخش به بررسی ترمیم در مکالمات شرکت‌کنندگان فاس‌زبان و عرب‌زبان می‌پردازیم.

۴-۱. ترمیم مکالمات در زبان فارسی

در این پژوهش، ابتدا بر اساس الگوی شگلاف و همکاران (۱۹۷۷) انواع ترمیم با توجه به جایگاه و فرد آغازگر و اجرا کننده ترمیم مدنظر قرار گرفت و نتایج حاصل از بررسی حاضر ۱۲۰ مکالمه فارسی (حدود ۲۸۳ دقیقه) در جدول (۲) ارائه شده است.

جدول ۲.

انواع ترمیم مکالمات در زبان فارسی

ردیف	نوع ترمیم	تعداد	درصد
۱	خودترمیمی خودآغاز	۲۱۴	۷۶/۴۳
۲	خودترمیمی دگرآغاز	۲۳	۸/۲۲
۳	دگرترمیمی دگرآغاز	۲۲	۷/۸۵
۴	دگرترمیمی خودآغاز	۲۱	۷/۵
	جمع	۲۸۰	۱۰۰

همان‌گونه که از جدول بالا مشخص است در داده‌های فارسی در مجموع ۲۸۰ ترمیم، شرکت‌کنندگان از خودترمیمی خودآغاز بیشتر از سایر انواع ترمیم استفاده کرده‌اند که این یافته با نتایج شگلاف و همکاران (۱۹۷۷) مبنی بر ارجحیت سازوکار خودترمیمی خودآغاز بر سایر انواع ترمیم همخوانی دارد. در ادامه با توجه به الگوی معرفی شده توسط شگلاف

(۲۰۱۳) ترجیحات استفاده از انواع راهبردهای خودترمیمی خودآغاز مورد مطالعه قرار می‌گیرند. مشاهده شد شرکت‌کنندگان فارسی‌زبان در مکالمات خود از ۹ راهبرد ترمیم استفاده کردند. همچنین مشاهده شد که عمدتاً ترمیم‌ها با انقطاع گفتار و مکث آغاز می‌شوند. یعنی آغازگر غیرواژگانی بیشترین نقش را برای شروع خودترمیمی ایفا می‌کند. از میان راهبردهای معرفی شده، شرکت‌کنندگان جایگزینی، جستجو، بازیابی، حذف، درج، پرانتز سازی، قالب‌بندی مجدد، مرتب سازی مجدد و پرش توالی را به کار برده‌اند.

۴-۲. ارجحیت راهبردهای ترمیم در زبان فارسی

یافته‌ها نشان می‌دهد که ترمیم پرکاربرد در این مطالعه جایگزینی است. فراوانی وقوع این ترمیم ۴۴ بار از مجموع ۲۱۴ ترمیم (۲۰/۶ درصد) مشاهده شد. دو راهبرد بعدی با توجه به بسامد کاربرد، به ترتیب جستجو و بازیابی است. جستجو با تعداد وقوع ۳۶ (۱۶/۸ درصد) و بازیابی با فراوانی ۲۹ (۱۳/۵ درصد) سومین و چهارمین راهبرد پرکاربرد برای فارسی‌زبانان بوده‌اند. حذف و درج به ترتیب ۲۵ (۱۱/۶ درصد) و ۲۳ (۱۰/۸ درصد) بار به کار رفته و در رتبه‌های بعدی مشاهده شدند. تعداد ۱۸ ترمیم (۸/۵ درصد) با استفاده از پرانتزسازی انجام شده است.

دو راهبرد قالب‌بندی مجدد و مرتب‌سازی مجدد با فراوانی ۱۶ (۷/۵ درصد) و ۱۳ (۶ درصد) توسط شرکت‌کنندگان به کار رفته‌اند. یافته‌ها نشان داد کم‌بسامدترین راهبرد ترمیم در این پژوهش، مربوط به راهبرد پرش توالی است. این راهبرد تنها ۱۰ بار مورد استفاده قرار گرفت و ۴/۷ درصد را به خود اختصاص داد. همچنین در داده‌ها نمونه‌ای از کاربرد لغو مشاهده نشد. در ادامه به عنوان نمونه به تعدادی از جملات که دارای راهبردهای ترمیم بوده و توسط شرکت‌کنندگان فارسی‌زبان تولید شده‌اند اشاره می‌شود.

الف) جایگزینی. در این نوع راهبرد ترمیم، گوینده منبع مشکل، کل عبارت یا فقط بخشی از مطلب را جایگزین می‌کند. مثال:

۱ - حسین: کارت تو بنایی حرف نداره (.) تو معماری حرف نداره

در این مثال، گوینده به جای واژه «بنّا» از اسم «معمار» استفاده کرده است و شاهد جایگزینی هستیم.

ب) جستجو. مثال:

۲- علی: امروز آقای حسینی و آقای (.) رضایی رو دیدم.

گوینده در این مثال در تکمیل گفته خود نیاز به یادآوری اسم فرد را دارد و این امر موجب توقف و تلاش و جستجوی ذهنی در یافتن اسم وی می‌شود.

پ) پرش توالی. در این نوع راهبرد ترمیم، پرش توالی، گوینده به صورت ناگهانی صحبت خود را رها می‌کند و کلام خود را تغییر می‌دهد. ممکن است جمله و یا عبارت جدید کاملاً متفاوت و بی‌ارتباط با صحبت قبلی او باشد. مثال:

۳- مریم: دیروز منو مامان رفتیم که (.) نگاه کن چه گل قشنگیه

گوینده حین صحبت جمله‌ای را ادا می‌کند. پس از ادای آن جمله ناگهان رشته افکار وی از هم گسسته و باعث می‌شود جمله دیگری را بیان کند که ارتباطی به گفتار پیشین ندارد.

ت) حذف. مثال:

- ۴- سینا: هفته پیش با حسین و (.) با علی‌رضا رفتیم فوتبال
در این مثال گوینده پس از ذکر نام «حسین» این واژه را مناسب نمی‌بیند و بلافاصله با مکث، گفتار خود را قطع می‌کند. پس از مکث با حذف این نام به گفتار خود ادامه می‌دهد.
(ث) بازیابی. مثال:
- ۵- زینب: یه جوری میرم که انگار (.) که انگار نبودم.
در این مثال شاهد هستیم گوینده بخشی از عبارت خود را تکرار می‌کند.
(ج) پرائتز سازی. مثال:
- ۶- اون آدم قابل اعتمادیه (.) همه محل بهش اعتماد دارن (.) میتونی بهش اعتماد کنی.
گوینده در توضیح جمله ذکر شده، پس از مکث توضیح و دلیلی بر گفته خود افزوده و جمله خود را کامل می‌کند.
(چ) قالب‌بندی مجدد. این راهکار به عنوان نوعی دیگر از راهبردهای ترمیم مربوط به حیطه دستور زبان است. در قالب‌بندی مجدد، گوینده ممکن است قالب بیان را تغییر دهد. مثال:
- ۷- علی تمام کارهارو انجام داده بود (.) خود علی تمام کارهارو کرده بود.
در این مثال گوینده تغییری در ساختار جمله خود داده و جمله را به صورت تأکیدی بیان می‌کند.
(ح) مرتب‌سازی مجدد. مرتب‌سازی مجدد راهبردی است که در آن به نظر گوینده ترتیب عبارات آن‌طور که باید باشد نیست. بنابراین، می‌کوشد گفته خود را به شیوه دیگری بیان کند.
۸- مامان مرتب کرد پتو (.) مامان پتوهارو مرتب کرد.
در این مثال، گوینده ترتیب واژه‌ها را مناسب نمی‌داند و سعی در مرتب‌سازی کلمات و ساختار می‌کند.
(خ) درج. مثال:
- ۹- محمود: رضا از دست من دلخو (.) به نظرم رضا از دست من دلخور شد.
محمود هنگام صحبت متوجه کمبودی در عبارت می‌شود و در حین تولید مکث کرده، عبارت خود را ناتمام می‌گذارد. وی به منظور اصلاح کلام خود، یک جزء به ساختار جمله افزوده و مکالمه خود را کامل می‌کند.
- ۳-۴. ترمیم مکالمات در زبان عربی گویش اهوازی
بررسی داده‌های مستخرج از ۱۲۰ مکالمه (حدود ۲۴۰ دقیقه) شرکت‌کنندگان عرب‌زبان با توجه به الگوی شگلاف و همکاران (۱۹۷۷) در جدول (۳) ارائه شده است.

جدول ۳.

انواع ترمیم در زبان عربی گویش اهوازی

ردیف	نوع ترمیم	تعداد	درصد
۱	خودترمیمی خودآغاز	۲۳۴	۶۸/۶۲
۲	خودترمیمی دگرآغاز	۶۹	۲۰/۲۴
۳	دگرترمیمی خودآغاز	۲۱	۶/۱۶
۴	دگرترمیمی دگرآغاز	۱۷	۴/۹۸
	جمع	۳۴۱	۱۰۰

داده‌ها حاکی از آن است که همچون مکالمات فارسی شرکت‌کنندگان عرب‌زبان نیز راهبرد خودترمیمی خودآغاز را بیشتر از سایر راهبردها به کار برده‌اند.

در ادامه به بررسی انواع راهبردهای خودترمیمی خودآغاز بر اساس الگوی شگلاف (۲۰۱۳) می‌پردازیم. یافته‌ها نشان داد شرکت‌کنندگان در مکالمات خود از هفت راهبرد ترمیم استفاده کردند. همچنین مشاهده شد که عمدتاً ترمیم‌ها با انقطاع گفتار و مکث آغاز می‌شوند. یعنی شرکت‌کنندگان بیشتر از آغازگر غیرواژگانی برای شروع خودترمیمی استفاده کرده‌اند. از میان انواع راهبردها، شرکت‌کنندگان جایگزینی، جستجو، بازیابی، حذف، درج، پرانتزسازی و پرش توالی را به کار برده‌اند.

۴-۴. ارجحیت راهبردهای ترمیم در زبان عربی گویش اهوازی

یافته‌های حاصل از بررسی مکالمات عرب‌زبانان حاکی از بسامد بالای راهبرد جایگزینی است. این راهبرد ۵۴ ترمیم از مجموع ۲۳۴ ترمیم را با بسامد ۲۳ درصد به خود اختصاص داده است. دو راهبرد بعدی با توجه به فراوانی کاربرد، به ترتیب جستجو و بازیابی است. جستجو با تعداد وقوع ۴۳ (۱۸/۴ درصد) و بازیابی با فراوانی ۳۷ (۱۵/۸ درصد) سومین و چهارمین راهبرد پرکاربرد هستند. حذف و درج به ترتیب ۳۲ (۱۳/۷ درصد) و ۲۵ (۱۰/۷ درصد) بار به کار رفته‌اند. تعداد ۱۸ (۸/۵ درصد) ترمیم با استفاده از پرانتزسازی در این مطالعه مشاهده شد.

بررسی داده‌های مستخرج از شرکت‌کنندگان عرب‌زبان نشان داد کم‌بسامدترین راهبرد ترمیم مربوط به پرش توالی است. این راهبرد ۲۰ بار استفاده شده و ۸/۶ درصد را شامل می‌شود. راهبردهای قالب‌بندی مجدد، مرتب‌سازی مجدد و لغو مشاهده نشد. در ادامه به گزیده‌ای از جملات تولید شده توسط عرب‌زبانان که دارای راهبردهای ترمیم بودند اشاره می‌شود.

(د) جایگزینی. مثال

۱۰- انه ارید اغسل اهدومی (.) ملابسی

/æne ærid aqsel æhdomi(.)melabesi/

ترجمه فارسی: من می‌خواهم لباس‌هایم را بشورم.

در این جمله دو واژه/هدوم و ملابس هم معنی هستند. گوینده پس از انقطاع گفتار واژه ملابس را جایگزین هدوم می‌کند.

(ذ) جستجو. مثال:

۱۱- امس رحت یم سید (.) رسول

/æmes rehet yem sæyed(.)Rasul/

ترجمه فارسی: دیروز پیش سید رسول رفتم

در مثال بالا، گوینده نیاز به جستجوی ذهنی برای ذکر نام یک فرد دارد. بنابراین گفتار خود را قطع کرده و پس از مکث نام فرد را به خاطر آورده و ذکر می‌کند.

(ر) پرش توالی. مثال:

۱۲- اه الدنيا صایره صعبه (.) الوکت برد

/ah æd-donya sayre sæ'bæ(.)æl-wæket boræd/

ترجمه فارسی: آه زندگی سخت شده (.) هوا سرد شده

در این مثال رشته افکار گوینده از هم گسسته می‌شود و به جای ادامه جمله قبل، جمله جدیدی را تولید می‌کند که ارتباطی به گفته پیشین خود ندارد.

(ز) حذف. مثال:

۱۳- البارحه شفت خا (.) عمی محمد

/æl-barehæ shæfet kha(.)æmi Mohammad/

ترجمه فارسی: دیشب دای (.) عمو حسین را دیدم

در اینجا گوینده حین تولید واژه «دایی» متوجه اشتباه خود شده و متوجه نیاز به ترمیم می‌شود. گفتار خود را متوقف کرده و پس از مکثی واژه نیمه‌تمام را حذف و با واژه جدید عمو را تولید می‌کند.

(س) درج. مثال

۱۴) انا راح امشی (.) حگه انا راح امشی للبيت

/ æne rah æmshi (.)hageh æne rah æmshi lel-bæyet/

ترجمه فارسی: من میرم خونه

در این مثال گوینده جمله خود را قطع کرده و مکثی می‌کند. سپس واژه «حگه» را درج کرده و گفتار پیشین خود را تکمیل می‌کند

(ش) بازبایی. مثال:

۱۵- حگه (.) حگه لا مشینه للمدرسه

/hageh(.)hageh la meshane lel madrese/

ترجمه فارسی: راستی (.) راستی نه به مدرسه رفتیم

در مثال فوق شاهد بازبایی هستیم. گوینده یک واژه را دو بار تکرار می‌کند.

(ص) پرانتز سازی. مثال:

۱۶- شفت فرد فیل (.) فیل املح و چبیر بل باغ وحش

/ʃæfet ferd fil(.)fil æmlæh wæ ʃæbir bel bagh wæhʃ/

ترجمه فارسی: یک فیل (.) یک فیل طوسی بزرگ رو توی باغ وحش دیدم.
گوینده در این مثال پس از تولید گروه اسمی یک فیل، گفته خود را ترمیم کرده و با استفاده از راهبرد پرانتزسازی توضیحی بر آن می‌افزاید.

۴-۵. تفاوت‌ها و شباهت‌ها در مکالمات در زبان عربی گویش اهوای و زبان فارسی

نتایج حاصل از بررسی داده‌های موجود با توجه به الگوی شگلاف و همکاران (۱۹۷۷) حاکی از آن است که در گفتار شرکت‌کنندگان هر دو زبان خودترمیمی خودآغاز بیشترین بسامد را به خود اختصاص داده است. به اعتقاد آنها، ارجحیت این ترمیم ناشی از آگاهی گوینده قبل از تولید عنصر قابل ترمیم است. به این دلیل گوینده در اولین فرصت اقدام به ترمیم آن اقدام می‌کند. همچنین، چون نوبت در اختیار گوینده است، وی فرصت کافی برای ترمیم دارد و شنونده نیز بر مبنای ادب و احترام نسبت به گوینده این فرصت را در اختیار او قرار می‌دهد. در این راستا، داده‌های هر دو زبان مؤید این مسئله هستند. ترمیم بعدی در هر دو گروه خودترمیمی دگرآغاز است. این امر نیز بیانگر ترجیح اجرای ترمیم توسط گوینده است. بررسی داده‌ها با استخراج موارد خودترمیمی ادامه یافت. یافته‌ها نشان داد آغازگرهای غیرواژگانی بیشترین کاربرد را در هر دو گروه داشته و شرکت‌کنندگان با انقطاع کلام و مکث در گفتار ترمیم را انجام می‌دهند. گویشوران زبان فارسی نه راهبرد ترمیم از انواع ده‌گانه معرفی شده توسط شگلاف (۲۰۱۳) را به کار برده‌اند. در حالی که، شرکت‌کنندگان عرب‌زبان از هفت نوع راهبرد استفاده کرده‌اند. جداول (۴) و (۵) فراوانی و درصد وقوع انواع راهبردهای ترمیم در مکالمات دو گروه را نشان می‌دهد. در هر دو گروه شاهد کاربرد بالای ترمیم جایگزینی با فراوانی ۴۴ بار (۲۰/۶ درصد) در فارسی‌زبانان و ۵۴ بار (۲۳ درصد) در زبان عربی گویش اهوای بوده‌ایم. در گفتار هر دو گروه کمترین بسامد مربوط به راهبرد پرش توالی است. همچنین، در گفتار شرکت‌کنندگان نمونه‌ای از لغو و ناقص رها کردن صحبت مشاهده نشد. دو راهبرد قالب‌بندی مجدد و مرتب‌سازی مجدد نیز در گفتار عرب‌زبانان شرکت‌کننده در پژوهش به کار نرفته است، در حالی که فارسی‌زبانان این دو راهبرد را به کار برده‌اند.

جدول ۴.

توزیع فراوانی راهبردهای ترمیم در مکالمات فارسی‌زبانان

ردیف	راهبرد ترمیم	تعداد	درصد
۱	جایگزینی	۴۴	۲۰/۶
۲	جستجو	۳۶	۱۶/۸
۳	بازیابی	۲۹	۱۳/۵
۴	حذف	۲۵	۱۱/۶۶
۵	درج	۲۳	۱۰/۸
۶	پرانتز سازی	۱۸	۸/۵

۷	قالب‌بندی مجدد	۱۶	۷/۵
۸	مرتب‌سازی مجدد	۱۳	۶
۹	پریش توالی	۱۰	۴/۷
-	کل	۲۱۴	۱۰۰

جدول ۵.

توزیع فراوانی راهبردهای ترمیم در مکالمات عرب‌زبانان

ردیف	راهبرد ترمیم	تعداد	درصد
۱	جایگزینی	۵۴	۲۳
۳	جستجو	۴۳	۱۸/۴
۳	بازیابی	۳۷	۱۵/۸
۴	حذف	۳۲	۱۳/۷
۵	درج	۲۵	۱۰/۷
۶	پرانتز سازی	۲۳	۹/۸
۷	پریش توالی	۲۰	۸/۶
-	کل	۲۳۴	۱۰۰

۵. بحث و نتیجه‌گیری

هدف اصلی این پژوهش بررسی انواع ترمیم و انواع راهبردهای ترمیم و ترجیحات کاربرد آنها در مکالمات گویشوران اهوازی زبان عربی و زبان فارسی بود. همچنین، نگارندگان در پی یافتن شباهت‌ها و تفاوت‌های موجود در داده‌ها بودند. چارچوب نظری این مطالعه الگوی شگلاف و همکاران (۱۹۷۷) در رابطه با انواع ترمیم و شگلاف (۲۰۱۳) در زمینه راهبردهای ترمیم است. ابتدا ترمیم‌ها استخراج شده و انواع آنها مشخص شد. در ادامه با توجه به الگوی ده‌گانه راهبردهای ترمیم داده‌ها دسته‌بندی شدند.

مشاهده شد شرکت‌کنندگان فارس‌زبان در مکالمات خود از نه راهبرد جایگزینی، جستجو، بازیابی، حذف، درج، پرانتز سازی، قالب‌بندی مجدد، مرتب‌سازی مجدد و پریش توالی استفاده کردند. هر چند، شرکت‌کنندگان عرب‌زبان هفت راهبرد جایگزینی، جستجو، بازیابی، حذف، درج، پرانتز سازی و پریش توالی را در مکالمات خود به کار برده‌اند. در هر دو گروه، راهبرد جایگزینی بیشترین بسامد وقوع و راهبرد پریش توالی کمترین بسامد را به خود اختصاص داده‌اند. همچنین، راهبرد لغو نیز در داده‌ها مشاهده نشد.

بررسی داده‌ها نشان داد هر دو گروه شرکت‌کنندگان از خودترمیمی خودآغاز بیشتر از سایر انواع ترمیم استفاده کرده‌اند. شگلاف و همکاران (۱۹۷۷: ۳۶۹) با بیان نظر خود به اهمیت و ارجحیت خودترمیمی خودآغاز صحنه می‌گذارند. خودترمیمی افراد نشان‌دهنده وجود یک دستگاه کنترل خاص یا ناظری است که بر صحت عملکرد موتور فعال تولید

گفت‌وگو و نتیجه نهایی آن نظارت می‌کند (پستما^۱، ۲۰۰۰: ۹۸). هایکه^۲ (۱۹۸۱: ۱۴۸) خودترمیمی را به عنوان ابزار کنترل کیفیت معرفی می‌کند. خودترمیمی خودآغازی، کارآمدترین نوع ترمیم به شمار می‌آید. بر اساس دیدگاه مکی و آسگود^۳ (۱۹۵۹)، فرد برای ترمیم، قسمتی از پیامش را تکرار و یا از پرکننده‌ها استفاده می‌کند. این عمل نشان‌دهنده آن است که فرد هنوز بر سخنانش کنترل دارد و از مخاطب می‌خواهد که گفتارش را قطع نکند.

بر اساس داده‌های پژوهش، در مکالمات هر دو زبان پس از خودترمیمی خودآغاز شاهد کاربرد بیشتر خودترمیمی هستیم که توسط مخاطب آغاز می‌شود. بر اساس شگلایف و همکاران (۱۹۷۷) این مشاهده نیز دور از ذهن نیست، زیرا نشان از ترجیح انجام ترمیم توسط خود گوینده و فرصتی است که شنونده برای ترمیم در اختیار وی قرار می‌دهد.

همچنین در داده‌های هر دو زبان کاربرد زیاد انقطاع کلام و مکث به عنوان آغازگرهای غیرواژگانی مشاهده شد. این نتیجه با یافته‌های سایر مطالعات در زمینه ترمیم هم‌خوانی دارد، از جمله شگلایف و همکاران (۱۹۷۷)، کلمن و هیلی^۴ (۲۰۱۱)، مقدم‌کیا و وحیدپور (۱۳۹۰)، و امینی و همکاران (۱۳۹۳) که بیانگر ارجحیت استفاده از آغازگرهای غیرواژگانی نسبت به آغازگرهای واژگانی است. کاظمی (۲۰۲۰) نیز در مطالعه آغاز ترمیم در مکالمه زبان فارسی به این نتیجه می‌رسد که بیشترین فراوانی برای آغاز ترمیم مربوط به انقطاع کلام است و کاربرد آغازگرهای غیرواژگانی در انواع ترمیم‌ها، بر آغازگرهای واژگانی ارجحیت دارد. وی اشاره می‌کند مطالعات زبان‌هایی چون فنلاندی (لاکسو و فرجونن^۵، ۲۰۱۰)، هلندی (برگ^۶، ۱۹۸۶)، انگلیسی (فاکس و یسپر سن، ۱۹۹۵)، فرانزسوی (برداریت^۷، ۱۹۹۱) و ژاپنی (هیا شی، ۱۹۹۴) حاکی از آن است که الگوی اصلی در خودترمیمی شامل انقطاع گفتار و شروع مجدد آن بدون به‌کار بردن آغازگرهای واژگانی است که به واسطه آن جریان گفتار درون یک واژه یا پایان آن قطع می‌شود. در پژوهش حاضر نیز شاهد بودیم مکثی که حاکی از انقطاع گفتار است پربسامدترین شیوه آغاز خودترمیمی بود.

در این پژوهش از بین ده راهبرد معرفی شده برای ترمیم، نه راهبرد در ترمیم مکالمات گویشوران زبان فارسی و هفت راهبرد در گفتار عرب‌زبانان شرکت‌کننده مشاهده شد. در داده‌های هر دو زبان راهبرد جایگزینی بیشترین استفاده و راهبرد پرش توالی کمترین درصد استفاده در بین گویشوران جامعه آماری داشته‌اند.

بنابراین، یکی از شباهت‌های کاربرد ترمیم در مکالمات هر دو زبان، فراوانی بالای جایگزینی است که این یافته نیز در مطالعات دیگر به چشم می‌خورد (ژانگ، ۱۹۹۸؛ فاکس و همکاران، ۲۰۱۰؛ کلمن و هیلی، ۲۰۱۱؛ شگلایف، ۲۰۱۳؛ کوآن و ویزر^۸، ۲۰۱۵؛ طاهرنسب و همکاران، ۱۴۰۲).

شباهت دیگر مکالمات دو زبان عدم مشاهده راهبرد لغو و بسامد پایین پرش توالی است. این نتیجه نیز در مطالعه ساپوتری^۹ (۲۰۱۵) مشاهده شده است. هر چند بررسی داده‌های پژوهش حاضر حاکی از تفاوت‌هایی در کاربرد راهبردهاست که

^۱ . A. Postma

^۲ . A. E. Hieke

^۳ . H. Maclay, & C. E. Osgood

^۴ . M. Colman & P. Healey

^۵ . M. Laakso & M. L. Sorjonen

^۶ . T. Berg

^۷ . S. Bredart

^۸ . L. Quan & M. Weisser

^۹ . D. Y. Saputri

پژوهشگرانی همچون فاکس و همکاران (۲۰۱۰) در این باب عقیده دارند اگرچه اصول کلی ترمیم جهانی هستند، اما جزئیات آن می‌تواند بین زبان‌ها متفاوت باشد.

لازم به ذکر است که از منظر روانشناختی، با توجه به اینکه دستگاه تولید گفتار در انسان مجموعه‌ای از فرایندهای پیچیده و غیرقابل مشاهده ذهنی را در بر دارد که درک نحوه تولید گفتار را با چالش مواجه می‌سازد (ایسنک و کینه^۱، ۲۰۰۵). به علاوه، عوامل غیرزبانی نیز در این میان نقش به‌سزایی ایفا می‌کنند. به این دلیل، تبیین دقیق و صحیح مشاهدات در زمینه کاربرد راهبردهای ترمیم توسط گویشوران به راحتی ممکن نیست. برای توضیح استفاده شرکت‌کنندگان از راهبردهای ترمیم، باید به نظر شگلایف و همکاران (۱۹۷۷) استناد کرد. آنها معتقدند که در تعاملات اجتماعی، سازماندهی ترمیم در واقع سازوکاری برای سازمان‌دهی به کاربرد زبان است. ایشان همچنین بر این باورند که زبان ابزاری است که برای زندگی در دنیای واقعی در دسترس انسان قرار دارد، بنابراین، سازوکار ترمیم به سازماندهی اجتماعی نیز کمک می‌کند. کرمس^۲ (۱۹۹۹: ۳۳۳-۳۳۴) نیز بر این عقیده است که به دلیل سازوکارهای روان‌شناختی نظارتی که گوینده بر گفتار خود اعمال می‌کند، در رفتارهای خودترمیمی شباهت‌هایی مشاهده می‌شود. توزیع راهبردهای خودترمیمی نشان‌دهنده الگوهای قیاسی و مشابهی در فرایندهای فراگیری و کاربرد زبان است. کلمن و هیلی (۲۰۱۱) نیز در این زمینه به نظام‌های نمادین مشترک در گویشوران زبان‌های مختلف اشاره کرده‌اند. همچنین، به نظر آنها ماهیت سازوکارهای ترمیم، امکان کاربرد الگوهای متفاوت را فراهم می‌سازد.

آنچه در رابطه با فراوانی و ارجحیت کاربرد راهبردهای ترمیم در این پژوهش به دست آمد، با یافته‌های ساپوتوری (۲۰۱۵)، مقدم‌کیا و وحیدپور (۱۳۹۰) و طاهرنسب و همکاران (۱۴۰۲) هم‌خوانی دارد. در مطالعه ساپوتوری (۲۰۱۵)، جایگزینی با بیشترین فراوانی و پرش توالی، تکرار و لغو با فراوانی صفر، کمترین راهبردهای به‌کار رفته بودند. به علاوه، مقدم‌کیا و حیدرپور (۱۳۹۰) نیز کاربرد بیشتر آغازگرهای غیرواژگانی در مقابل واژگانی را در نتایج دریافت کرده‌اند.

با توجه به یافته‌های این مطالعه، می‌توان ادعا کرد نقش تعاملی ترمیم نشان می‌دهد که شرکت‌کنندگان در برخی مواقع از ترمیم برای اهداف تعاملی و برون‌زبانی در مکالمات استفاده می‌کنند. همچنین، شرایط حاکم بر مکالمات و چگونگی روابط افراد، در ایجاد ترمیم‌ها و کاربرد نوع خاصی از آنها مؤثر است. به نظر نگارندگان، اصول همکاری گرایس (۱۹۷۵) نیز می‌تواند در کاربرد راهبردهای مختلف ترمیم تأثیرگذار باشد و این فرضیه می‌تواند در پژوهش‌های آینده مد نظر قرار گیرد. همچنین، چنان‌که سیدنل (۲۰۰۷) تفاوت‌های فرهنگی را در ترمیم دخیل دانسته و از تاثیر عوامل فرهنگی بر نحوه انجام ترمیم سخن می‌گوید، می‌توان تفاوت‌های مشاهده شده را از این منظر نیز مورد توجه قرار داد.

منابع

آرلاتو، آنتونی. (۱۳۸۴). *درآمدی بر زبان‌شناسی تاریخی*. مترجم: یحیی مدرسی. تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
امینی، حیدرعلی؛ نعمتی، مسیح‌اله و شریفی، شهلا. (۱۳۹۳). «انواع ترمیم‌ها و جایگاه آنها در توالی نوبت‌ها در گفت وگوهای روزمره زبان فارسی». *فصلنامه پژوهش زبان و ادبیات فارسی*، ۱۲ (۳۲)، صص. ۱۶۷-۱۸۳.

^۱ M. W. Eysenck & M. T. Keane

^۲ J. Kormos

رادی، اکبر. (۱۳۶۸). پلکان. تهران: نیایش.

طاهرنسب، سید غلام؛ هوشمند، مژگان؛ ظریفی، عبدالواحد. (۱۴۰۲). «بررسی ترمیم در مکالمات تلفنی و رودرو در زبان لری (گویش کهگیلویه‌ای) در مقایسه با زبان فارسی». *پژوهش‌های زبان‌شناسی تطبیقی*، ۱۳ (۲۶)، صص. ۱۳۳-۱۵۴.

مقدم‌کیا، رضا و حیدرپور، پانته‌آ. (۱۳۹۰). «بررسی ترمیم‌های گفتاری در زبان فارسی». *مجله پژوهش‌های زبان‌شناسی*، ۳ (۱)، صص. ۱۱۴-۱۰۱.

- Al-Harabsheh, A. M. A. (2015). "A Conversation analysis of self-initiated repair structure in Jordanian spoken Arabic". *Discourse Studies*, 17 (4). 397-414.
- Alharbi, J. M. (2023). "Linguistic features self-repair strategies of Arab speakers of English language". *Technium Social Sciences Journal*, 46, 342-354.
- Atkinson, M., & Heritage, J. (1984). *Structures of Social Action*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Belgrimet, S. (2020). "A conversation analysis of repair strategies in communication breakdowns: a case study of Algerian bilingual students". *International Journal of English Literature and Social Sciences*, 5(2), 459-468.
- Berg, T. (1986). 'The aftermath of error occurrence: psycholinguistic evidence of cut-offs'. *Language & Communication*, 6 (3), 195-213.
- Betti, M. J., & Mahdi, M. A. (2020). "Conversation analysis of repair trouble sources, inadequacy and positions in the Iraqi University viva discussions in English". *International Linguistics Research*, 3(4), 69-93.
- Blackmer, E. R. & Mitton, J. L. (1991). "Theories of monitoring and the timing of repairs in spontaneous speech". *Cognition*, 39 (3), 173-194.
- Bredart, S. (1991). "Word interruption in self-repairing". *Journal of Psycholinguistic Research*, 20, 123-138.
- Chafe, W. L. (1980). "Some reasons for hesitating". In: H. W. Dechert & M. Raupach (Ed.), *Temporal Variables in Speech: Studies in Honor of Frieda Goldman-Eisler* (pp. 169-180). New York: De Gruyter Mouton. <https://doi.org/10.1515/9783110816570.169>.
- Colman, M., & Healey, P. (2011). "The distribution of repair in dialogue". *Proceedings of the Annual Meeting of the Cognitive Science Society*, 33. 1563-1568.
- Drew, P. (1981). "Adults' corrections of children's mistakes". In J.M. Atkinson & J. Heritage (eds.), *Adult-child Conversation*. Cambridge: Cambridge University Press. pp. 152-164.
- Drew, P. (1997). "Open class repair initiators in response to sequential source of troubles in conversation". *Journal of pragmatics*, 28: 133-148.
- Eysenck, M. W., & Keane, M. T. (2005). *Cognitive Psychology: A Student's Handbook*. New York: Psychology Press.
- Fox, B. A. & Jaspersen, R. (1995). "A syntactic exploration of repair in English conversation". In: Davis, P. (Ed.), *Descriptive and Theoretical Modes in the Alternative Linguistics*. (pp. 77-134). John Benjamin's, Amsterdam,
- Fox, B., Wouk, F., Hayashi, M., Fincke, S., Tao, L., Sorjonen, M. L., Laakso, M., & Hernandez, W. F. (2009). "A cross linguistic investigation of the site of initiation in same-turn self-repair. In: Sidnell, J. (Ed.), *Conversation Analysis: Comparative Perspectives*. (pp. 60-103). Cambridge: Cambridge University Press.
- Fox, B. A., Maschler, Y., & Uhmman, S. (2010). "A cross-linguistic study of self-repair: Evidence from English, German, and Hebrew". *Journal of Pragmatics*. 42(9), 2487-2505.
- Fox, B. A., Wouk, F., Fincke, S., Flores, W. Hernandez, W. F., Hayashi, M., Laakso, M., Maschler, Y., Mehrabi, A., Sorjonen, M. L., Uhmman, S., & Yang, H. J. (2017). "Morphological self-repair: self-repair within the word". *Studies of Language*, 41 (3), 638-659.
- Grice, H. P. (1975). "Logic and Conversation". In: P. Cole, & J. L. Morgan. (Ed.) *Syntax and Semantics*, Vol. 3, *Speech Acts*. (pp. 41-58). New York: Academic Press.

- Goodwin, C. (1987). "Forgetfulness as an interactive resource". *Social Psychology Quarterly*, 50: 2, 115-130.
- Haddadian, G., & Mahmoodi-Bakhtiari, B. (2018). "Conversational repairs in Persian dramatic discourse: Akbar Radi's *Pellekân* (The Steps)". *Persian Literary Studies Journal*, 7(11), 65-82.
- Hayashi, M. (1994). "A comparative study of self-repair in English and Japanese conversation". In: Akatsuka, N. (Ed.), *Japanese/Korean Linguistics IV*. (pp. 77-93). CSLI: Stanford.
- Hayashi, M., Raymond, G., & Sidnell, J. (2013). "Conversational repair and human understanding: an introduction". In: Hayashi, M., Raymond, G., Sidnell, J. (Eds.), *Conversational Repair and Human Understanding* (No. 30). (pp. 41-70). Cambridge University Press, Cambridge.
- Hieke, A. E. (1981) "A content-processing view of hesitation phenomena". *Language and Speech*, 24, 147-160.
- Hoey, E. M. & Kendrick, K. H. (2018). "Conversation Analysis", In: A. M. B Groot and P. Hagoort, (Eds.). *Research Methods in Psycholinguistics and the Neurobiology of Language: A Practical Guide* (pp. 151-173). Hoboken, NJ: John Wiley & Sons Inc.
- Hutchby, I., & R. Wooffitt (1998) *Conversation analysis: Principles, Practices and Applications*. Cambridge: Policy Press.
- Jefferson, G. (2004). "Glossary of transcript symbols with an introduction". In: G. H. Lerner (Ed.) *Conversation Analysis: Studies from the First Generation* (pp. 13-23). Philadelphia: John Benjamins.
- Jefferson, G. (2017). "On the poetics of everyday talk." In: P. Drew & J. Bergmann (Eds.). *Repairing the broken surface of talk: Managing problems in speaking, hearing, and understanding in conversation* (pp. 107-206). Abingdon, Oxford: Oxford University Press.
- Karkkainen, E., Sorjonen, M. L., & Helasvuo, M. L. (2007). "Discourse structure". In: Shopen, T. (Ed.), *Language Typology and Syntactic Description*, second ed. (pp. 301-371). Cambridge University Press, Cambridge.
- Kazemi, A. (2020). "Same-turn self-repairs in Farsi conversation: On their initiation and framing". *Journal of Pragmatics*, 170, 4-19.
- Kitzinger, C. (2012). "Sequence Organization". In: J. Sidnell and T. Stivers (Eds.) *The Handbook of Conversation Analysis* (pp. 191-209). United Kingdom: Wiley-Blackwell.
- Kormos, J. (1999). "Monitoring and self-repair in L2". *Language Learning*, 49 (2), 302-342.
- Laakso, M., Sorjonen, M. L. (2010). "Cut-off or particle-devices for initiating self-repair in conversation". *Pragmatics*, 42 (4), 1151-1172.
- Levelt, W. J. M. (1983). "Monitoring and self-repair in speech". *Cognition*, 14, 41-104.
- Liddicoat, A. J. (2007). *An Introduction to Conversation Analysis*. London: Continuum.
- MacHoul, A. W. (1990). 'The organization of repair in classroom talk'. *Language in Society*, 19: 3, 349-377.
- Maclay, H., & Osgood, C. E. (1959). 'Hesitation phenomena in spontaneous English speech'. *Word*, 15, 19-44.
- McTear, M., Callejas, Z., & Griol, D. (2016). *The Conversational Interface: Talking to Smart Devices*. Springer International Publishing: Springer. <https://doi.org/10.1007/978-3-319-32967-3>.
- Maynard, D. W. (2013). "Everyone and no one to turn to: Intellectual roots and contexts for conversation analysis." In: J. Sidnell and T. Stivers (eds.) *The handbook of conversation analysis*, (pp.11-31). United Kingdom: Wiley-Blackwell.
- Németh, Z. (2012). "Recycling and replacement self-repairs in spontaneous Hungarian conversations". In Proceedings of the First Central European Conference in Linguistics for postgraduate Students, pp. 211-224.
- Postma, A. (2000). "Detection of errors during speech production: A review of speechmonitoring models". *Cognition*, 77, 97-131.
- Quan, L., & Weisser, M. (2015). "A study of self-repair operation in conversation by Chinese English learners". *System*, 49, 39-49.

- Rieger, C. L. (2003). "Repetitions as self-repair strategies in English and German conversations". *Journal of Pragmatics*, 35(1), 47-69.
- Saputri, D. Y. (2015). *A conversational analysis of Rrepair in Ellen Degeneres Show Season 11*. Thesis: Yogyakarta State university.
- Schegloff, E. A. (1979). "The relevance of repair to syntax-for conversation". In T. Givon (Ed.) *Syntax and Semantics, Vol. 12, Discourse and Syntax* (pp. 261-286). New York: Academic Press.
- Schegloff, E. A. (1984). "On some gestures relation to talk". In: Atkinson, J., Heritage, J. (Eds.), *Structures of Social Action*. (pp. 266-297). Cambridge: Cambridge University Press.
- Schegloff, E. A. (2000) "Overlapping talk and the organization of turn-taking for conversation". *Language in society*, 29(1), 1-63.
- Schegloff, E. A. (2007). *Sequence organization in interaction: A primer in conversation analysis (Vol. 1)*. Cambridge: Cambridge university press.
- Schegloff, E. A. (2013). "Ten operations in self-initiated 'same-turn repair'". In, M. Hayashi, G. Raymond, & J. Sidnell (Eds). *Conversational repair and human understanding* (pp. 41-70). Cambridge: Cambridge University Press.
- Schegloff, E. A., Jefferson, G., & Sacks, H. (1977) "The preference for selfcorrection in the organization of repair in conversation". *Language*, 53 (2). 361-382.
- Sidnell, J. (2007). "Comparative studies in conversation analysis". *Annual Review of Anthropology*, 36, 229-244.
- Sidnell, J. (2009). "Comparative perspectives in conversation analysis". In: Sidnell, J. (Ed.), *Conversation Analysis: Comparative Perspectives*. (pp. 3-27). Cambridge University Press, Cambridge.
- Tang, C. (2011). "Self-repair devices in classroom monologue discourse". *Concentric: Study of Linguistics*, 37 (1), 93-120.
- Wouk, F. (2005). "The syntax of repair in Indonesian". *Discourse Studies*, 7 (2), 237-258.
- Zhang, W. (1998). *Repair in Chinese Conversation*. Doctoral dissertation: University of Hong Kong.